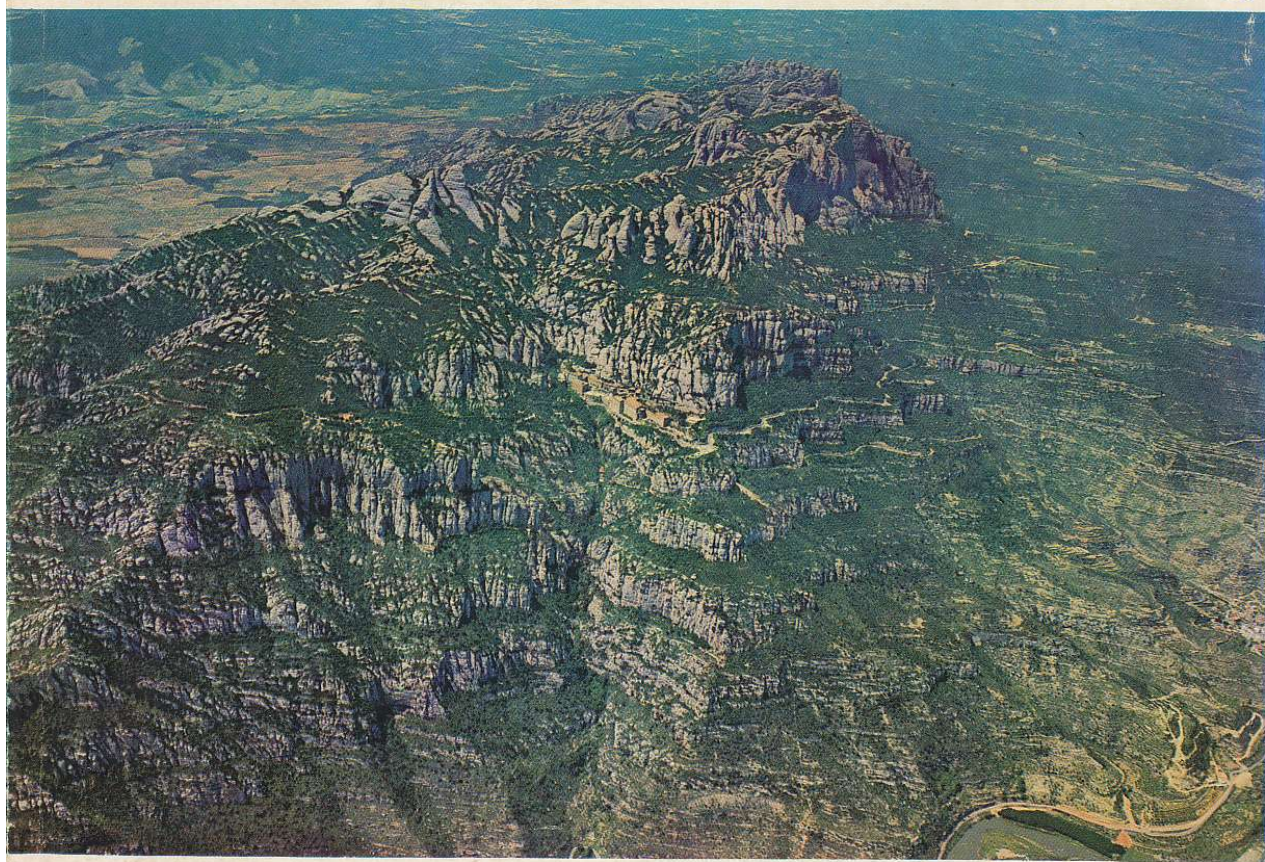


SERRA D'OR
SERRA D'OR
SERRA D'OR
SERRA D'OR

desembre 1969



Estils de pensar

per Joan Fuster

Quando se quiere ser filósofo... Sembla que en aquest país hi ha hagut més filòsofs que jo no em pensava. El senyor Miralles i Pons, per exemple. Josep Jordi Miralles i Pons publicà a Barcelona, l'any 1909, un llibre titulat *Observaciones de un Filósofo o La Verdadera Filosofía*. Heus-ne ací un passatge: *Quando se quiere ser filósofo, en el agua y ascendiendo en el mar como el pez sale a la playa, puedo decir que continuamente creía bebía agua carbónica, y esa botellita de agua pura vea las burbujitas y como en el corcho que lo aplico con el alambre o con el celuloide abre lo mismo que el vidrio roto la puerta al líquido*. Aïllat, aquest període resulta una mica estrany, ho confesso. Potser, en el fons, no passa de ser l'enunciat d'alguna simple observació hidràulica, que la sintaxi desbaratada de l'autor complica i sofisticada. Però les paraules inicials no poden no deixar-nos immersos en la més encantadora de les perplexitats: *quando se quiere ser filósofo...* De fet, l'art de filosofar —com a tècnica, s'entén—, què és, sinó un entreteniment sintàctic, i sovint una temptativa d'utilitzar la gramàtica, per dir-ho així, a tergo? No sé si valdria la pena de rellegir ara tot el text de les *Observaciones*. Tanmateix, per què no? I per què no buscaríem un exemplar de la *Piedra fundamental*, publicada a Barcelona el 1914 pel fill de don Pere Simó Espúñez? *Por orden de mi Papá Pedro Simón Espúñez*, indica la portada del volum.

Doncs bé: *la palabra filosofía data o viene de filósofa, utensilio que mi Mamá empezó a usar y aun no hace 45 años que lo usaba*, escriu l'Espúñez junior. I cal reconèixer que la suggestió semàntica es presta a adorables desenvolupaments. O no? D'altra banda, les referències familiars de la *Piedra* són ben justificades. *Entre el que antes fue Café Colón y Tivoli de esta ciudad, o sea el mismo sitio donde mi Papá empezó a hacer el Mundo o sea la Tierra o planeta que habitamos, único habitable...* Perquè això és el secret: l'Espúñez senior havia creat l'Univers, i precisament enmig del Passeig de Gràcia, circumstància que determina una Cosmologia bastant singular. No goso donar més detalls sobre les involucions metafísiques que conté el llibre: reservo la sorpresa als futurs historiadors dels corrents ideològics autòctons. De tota manera, consignaré que el fill de Pere Simó Espúñez degué ser un tipus molt exirerit. Conta que, un dia, anà a parar a Middle Town: *Allí bice un santo; sé que tengo autoridad bastante para hacer santos*, diu. *La Santidad que bice fue el que se llama o le llaman Wilson, presidente de los Estados Unidos. Aún es virgen —agrega— pues no le han roto aún el hilo de la utilidad, bondad, sinceridad...* Per evitar qualsevol suspicàcia algomàver, afegiré que l'autor de la *Piedra fundamental*, ultra acaparar per a Barcelona les magnificències del

Gènesi, escrivia versets en català... Un tercer document bibliogràfic a tenir en compte ve firmat per Josep Llàcer i Valls, i sortí de les imprentes d'Alacant el 1922. A Alcoi, d'on era natiu el senyor Llàcer, me n'havien parlat moltes vegades. L'obra en qüestió hi ha esdevingut gairebé llegendària: ningú no l'ha vista mai, i fins i tot la citen amb el títol equivocadament. No: no es titula *Llàcer y Dios*, sinó *Dios y el Hipnotismo. Luz y la Verdad*, exactament. Alcoi és una ciutat enèrgica i espavilada, i ho fou, sobretot, durant el segle que va dels 1830 als 1930. En la seva eferescència s'involveraven la I Internacional, don Marià Cubí i el mateix senyor Llàcer, posem per cas, amb un considerable excipient de fàbriques, pintors, capellans, naturistes i mestres de música. Llàcer i Valls oferia al públic el seu llibre, en aquests termes: *Tengo el honor de hacer presente al pueblo en general, que ha salido a luz la obra más importante que existe —sin ninguna duda— en nuestro mundo, pues en ella se hallan descubiertos conocimientos fabulosos que evolucionarán el mundo y cambiarán la faz de nuestro planeta*. I si bé es mira, s'hi quedava curt. Al capdavant, *Dios y el Hipnotismo* situava a l'abast de tothom unes revelacions tremendament insólites: converses amb Aristòtil, amb Colom, amb Cervantes, i amb don Jaume Balmes, i el general Prim, i el senyor Pi i Margall, entre d'altres, i, com ja ho podríem esperar, amb Déu mateix. Evidentment, l'hipnotisme s'hi certificava com una via d'indagació filosòfica, o d'intel·lecció, no gens desdenyable. Ignoro si, avui, les càtedres i els especialistes del ram —de la filosofia, vull dir, no de l'hipnotisme— prenen en consideració una tal possibilitat. I, com la de Llàcer, la d'Espúñez i la de Miralles i Pons. ¿En poden prescindir, a consciència, dins la tradició local, els nostres professionals de l'especulació sublim i escatològica? Descartar els Miralles, els Espúñez i els Llàcer amb l'excusa o l'argument que són —o foren— boigs, seria una pobra, pobríssima reacció. Sobre la demència dels tres filòsofs reportats, no cal ni discutir: estaven ben perduts, els pobres. Però, i què? Les seves hipòtesis, en última instància, no són més absurdes que les que trobem en les elucubracions acadèmiques i paraacadèmiques. La sola diferència a estimar és, a tot estirar, que ells no creien brindar-nos hipòtesis sinó veritats. I no és gaire la diferència, ai!, ja que els filòsofs de doctorat també tenen la pretensió de donar i vendre veritats. Tant si pronuncien el mot *veritat* com si no, la pretensió és òbvيا... No sé estar-me d'exemplar la nòmina de filòsofs postergats, amb la menció d'un quart individu eximi, que circulava pels carrers de Barcelona en temps de Primo de Rivera. Diuen que hi anava *medio desnudo*, i que a veces *llevaba ceñida una corona de flores o enarbolaba ramos de laurel*. Sem-

bla d'avui, la figura. I encara, cantava coses com

*Soy el engendro en el amor,
el hijo del amor;
porque he vuelto al amor,
por eso soy amor,*

que ens indueixen a col·locar-lo en l'arbre genealògic dels *bippies* que Baltasar Porcel acaba de consultar a Formentera. Aquest preciós *bippy* avant la lettre publicava manifestos doctrinals amb encapçalaments d'aquest aire: *Bando sublime universal por inspiración Pueril para materialización de Eternización Humanidad. Por un sometido al método riguroso Pueril o ley de Vida*. Un fragment, i basta —segueixo el senyor Palau i Dulcet—: *Soy un estudioso de toda creída particular. Por aprendiz ferviente del todo puedo ser rectificador de todo. Quien gozar quiere afanarse deberá disolver la ignorancia. Para disolverla, estudiar de quien escribe y practique verdades y no creído serlas, de lo contrario es paja sin grano y grano es Vida, Felicidad y Amor*. El castellà de l'anònim *hijo del amor* és una mica atrabiliari, i involuntàriament, suposo. Però això augmenta la seducció del discurs. Què podia ser aquell *método riguroso Pueril o ley de Vida*? Si el seu postulator hagués fet el batxillerat, i publicat algun article a la «Veu» o a la «Publicitat» —o a les supremes pàgines d'uns annals de l'Institut—, ¿no tindríem dret a erigir-lo en precursor gloriós?... No se sap mai, és clar...

JOAN FUSTER

N. B. — Demano perdó per aquesta mena de *sottisier* que avui presento al lector. Bromes a part, la intenció és bona, i m'hi ratifico. Però no voldria que ningú em creïes específicament erudit en una matèria tan estranya i tan pintoresca com la que constitueix el cos de l'article. El fet és que, entre l'abundant —imprevista— correspondència que m'han valgut els tres papers publicats a «Serra d'Or», sota la rúbrica d'*Un déficit de filosofía*, he rebut un exemplar de les *Memorias de un librero catalán (1867-1935)*, de don Antoni Palau i Dulcet. L'amic que me l'enviava, em feia advertir les planes 468-475 com un complement irònic de les meves reflexions. M'he limitat a aprofitar-lo, fins i tot d'una manera abusiva. Vostès dispensin. — J. F.

DON QUIXOT DE LA MANXA
ara en català!
EDITORIAL TARRACÓ SA
demaneu-lo al vostre llibreter